

Καταστατικός Χάρτης της Europeana για τον Δημόσιο Τομέα

Η Europeana, η Ευρωπαϊκή ψηφιακή βιβλιοθήκη, μουσείο και αρχείο, ανήκει στο κοινό και πρέπει να αντιπροσωπεύει το δημόσιο συμφέρον.

Ο Δημόσιος Τομέας περιλαμβάνει το υλικό από το οποίο η κοινωνία αντλεί γνώση και πλάθει νέα έργα πολιτισμού.

Η ύπαρξη υγιούς και ευδόκιμου Δημοσίου Τομέα είναι ουσιώδης για την κοινωνική και οικονομική ευημερία της κοινωνίας.

Η ψηφιοποίηση περιεχομένου του Δημοσίου Τομέα δεν δημιουργεί νέα πνευματικά δικαιώματα επ' αυτού: έργα που ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα σε αναλογική μορφή, παραμένουν στον Δημόσιο Τομέα μόλις ψηφιοποιηθούν.

Αρχές για έναν υγιή Δημόσιο Τομέα

Τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία όλων των ειδών είναι κάτοχοι της πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς μας. Αυτοί οι οργανισμοί μνήμης είναι οι θεματοφύλακες της κοινής γνώσης της κοινωνίας. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση του Δημοσίου Τομέα για χάρη των πολιτών και πρέπει να τηρούν ορισμένες γενικές αρχές. Αυτές οι αρχές είναι ουσιώδεις για να διατηρήσουν μια πλήρους νοήματος κατανόηση του Δημοσίου Τομέα και να εξασφαλίσουν ότι συνεχίζει να λειτουργεί στο τεχνολογικό περιβάλλον της δικτυωμένης κοινωνίας της πληροφορίας. Αυτές οι αρχές δεν σκοπεύουν να εμποδίσουν τους οργανισμούς από την εμπορική εκμετάλλευση των έργων του Δημοσίου Τομέα στις συλλογές τους. Αντίθετα, παρέχουν ένα σύνολο ελαχίστων προτύπων που εξασφαλίζουν ότι ο Δημόσιος Τομέας λειτουργεί στο ψηφιακό περιβάλλον.

1. **Η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων είναι προσωρινή.** Τα πνευματικά δικαιώματα παρέχουν στους δημιουργούς ένα χρονικά περιορισμένο μονοπώλιο, σχετικά με τον έλεγχο πάνω στα έργα τους. Μόλις η περίοδος αυτή εκπνεύσει, αυτά τα έργα αυτόματα εμπίπτουν στον Δημόσιο Τομέα. Ο όγκος της γνώσης κατά τη διάρκεια του καταγραμμένου χρόνου ανήκει στον Δημόσιο Τομέα. Τα πνευματικά δικαιώματα προσφέρουν μια κατάλληλη και χρονικά περιορισμένη εξαίρεση στον κανόνα αυτό.
2. **Αυτό που ανήκει στον Δημόσιο Τομέα, χρειάζεται να παραμένει στον Δημόσιο Τομέα.** Αποκλειστικός έλεγχος σε έργα του Δημοσίου Τομέα δεν μπορεί να καθιερωθεί εκ νέου με την απαίτηση αποκλειστικών δικαιωμάτων στις τεχνικές αναπαραγωγές των έργων, ή με τη χρήση τεχνικών μέτρων και / ή μέτρων που απορρέουν από συμβάσεις, για τον περιορισμό της πρόσβασης σε τεχνικές αναπαραγωγές τέτοιων έργων. Έργα που ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα σε αναλογική μορφή, παραμένουν στον Δημόσιο Τομέα μόλις ψηφιοποιηθούν.
3. **Ο νόμιμος χρήστης ψηφιακού αντιγράφου ενός έργου του Δημοσίου Τομέα πρέπει να είναι ελεύθερος να επαναχρησιμοποιήσει, αντιγράψει και τροποποιήσει το έργο.** Η ιδιότητα Δημοσίου Τομέα για ένα έργο εγγυάται το δικαίωμα επαναχρησιμοποίησης, τροποποίησης και δημιουργίας αναπαραγωγών και αυτό δεν πρέπει να περιορίζεται

Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διατήρηση της λειτουργίας του Δημοσίου Τομέα

Υπάρχουν ορισμένες σημαντικές εξελίξεις που απειλούν τη λειτουργία του Δημοσίου Τομέα. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών γίναμε μάρτυρες επέκτασης του εύρους των πνευματικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο και του χρόνου και του προστατευόμενου θέματος. Αυτό κατέστη επιβλαβές για τον Δημόσιο Τομέα και για την ικανότητα των πολιτών και των οργανισμών μνήμης να διαδρούν με σημαντικά τμήματα του κοινού πολιτισμού και γνώσης. Οι ακόλουθες Κατευθυντήριες Οδηγίες δημοσιεύονται για να αντιμετωπίσουν αυτή την τάση.

1. **Κάθε αλλαγή στο εύρος της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων χρειάζεται να λαμβάνει υπ' όψιν τις συνέπειες στον Δημόσιο Τομέα.** Αλλαγές στο εύρος των πνευματικών δικαιωμάτων δεν πρέπει να είναι αναδρομικές. Στον 20^ο αιώνα τα πνευματικά δικαιώματα έχουν επεκταθεί για να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των κατόχων τους σε βάρος του Δημοσίου Τομέα. Ως αποτέλεσμα, μεγάλο τμήμα του κοινού μας πολιτισμού και γνώσης κλειδώνεται πίσω από πνευματικά δικαιώματα και τεχνικούς περιορισμούς και πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι αυτή η κατάσταση δεν θα επιδεινωθεί στο μέλλον.
2. **Κανένα άλλο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για να επαναφέρει αποκλειστικότητα σε υλικό του Δημοσίου Τομέα.** Ο Δημόσιος Τομέας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της εσωτερικής ισορροπίας του συστήματος πνευματικών δικαιωμάτων. Αυτή η εσωτερική ισορροπία δεν πρέπει να χειραγωγείται από προσπάθειες επαναφοράς ή απόκτησης αποκλειστικού ελέγχου, μέσω κανονισμών που βρίσκονται έξω από τα πνευματικά δικαιώματα. Κανένα μέτρο τεχνολογικής προστασίας, υποστηριζόμενο από νομοθέτημα δεν πρέπει να περιορίζει την πρακτική αξία των έργων στον Δημόσιο Τομέα. Τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα εμπορικά σήματα, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για να περιορίζουν την επαναχρησιμοποίηση και αντιγραφή έργων του Δημοσίου Τομέα.

Προϊστορία του θέματος

Ο Δημόσιος Τομέας είναι μια κοινή πηγή που υποστηρίζει τη σύγχρονη κοινωνία. Καθώς η γνώση και η πληροφορία ψηφιοποιούνται, συχνά χρησιμοποιούνται νομικά συμβόλαια που παρεμποδίζουν την ελεύθερη πρόσβαση στον ψηφιοποιημένο Δημόσιο Τομέα. Αυτό αντίκειται στον ιδρυτικό αντικειμενικό σκοπό της Europeana. Ουσιαστικός στόχος μας είναι να καταστήσουμε τον Ευρωπαϊκό Δημόσιο Τομέα της πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς ελεύθερα προσβάσιμο στους πολίτες σε ψηφιακή μορφή για να ενθαρρύνουμε την εξέλιξη της γνώσης και για να κεντρίσουμε τη δημιουργική επιχειρηματικότητα και καινοτομία. Αυτή είναι η θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που χρηματοδοτεί τη Europeana, και του Ιδρύματος Europeana, που λειτουργεί την υπηρεσία.

Το Ίδρυμα Europeana αποτελείται από διεθνείς ενώσεις που αντιπροσωπεύουν μουσεία, αρχεία, συλλογές οπτικοακουστικού υλικού και βιβλιοθήκες: οι οργανισμοί μνήμης που παρέχουν περιεχόμενο στη Europeana. Αποτελεί συμφέρον του Ιδρύματος να είναι σαφές στη χρήση και στη σημασία του Δημοσίου Τομέα. Η Europeana ανήκει στο κοινό και πρέπει να αντιπροσωπεύει το δημόσιο συμφέρον.

Ο παρών Καταστατικός Χάρτης αποτελεί δήλωση πολιτικής και όχι συμβόλαιο. Δεν δεσμεύει τους παρόχους περιεχομένου στη Europeana σε καμία θέση. Το Ίδρυμα Europeana δημοσιεύει τον Καταστατικό Χάρτη για να επηρεάσει τη δημόσια συζήτηση μεταξύ των Ευρωπαϊκών οργανισμών μνήμης, των διαμορφωτών πολιτικής και των χρηματοδοτών για τους όρους, κάτω από τους οποίους το ψηφιακό περιεχόμενο του Δημοσίου Τομέα γίνεται διαθέσιμο.

Στους όρους της για πρόσβαση και επαναχρησιμοποίηση η Europeana ακολουθεί τις πολιτικές των παρόχων περιεχομένου της. Καθένας από αυτούς είναι νομικά υπεύθυνος για να αποφασίσει τους όρους με τους οποίους διαθέτει το περιεχόμενο και για να καθορίσει και να αποσαφηνίσει τα πνευματικά δικαιώματά του στο περιεχόμενό του. Συνεπώς, υπάρχει ευρεία κλίμακα πρακτικών μεταξύ των ιδρυμάτων που παρέχουν περιεχόμενο Δημοσίου Τομέα στη Europeana.

Ο Καταστατικός Χάρτης Δημοσίου Τομέα θα βοηθήσει να προωθήσουμε μεγαλύτερη συνέπεια προς όφελος των χρηστών μας. Οι χρήστες παραπονιούνται για την ευρύτητα διαφορετικών πρακτικών και ειδικά ότι ορισμένοι πάροχοι περιεχομένου χρεώνουν για 'κατέβασμα' και ακόμα για πρόσβαση σε ψηφιοποιημένα τεκμήρια, που εντάσσονται στον Δημόσιο Τομέα στην αναλογική μορφή τους. Το αντιλαμβάνονται ως εμπόδιο στους πολίτες που επιθυμούν νόμιμη πρόσβαση στην κληρονομιά Δημοσίου Τομέα.

Τί είναι ο Δημόσιος Τομέας;

Ο Δημόσιος Τομέας περιλαμβάνει όλη τη γνώση και πληροφορία – όπως βιβλία, εικόνες και οπτικοακουστικά έργα – τα οποία δεν προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα και μπορούν να χρησιμοποιούνται χωρίς περιορισμούς, υπό τον όρο των διηκενών ηθικών δικαιωμάτων του συγγραφέα σε ορισμένες Ευρωπαϊκές χώρες. Ο Δημόσιος Τομέας παρέχει μια ιστορικά αναπτυσσόμενη

ισορροπία στα δικαιώματα των δημιουργών που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα και είναι ουσιώδης στην πολιτιστική μνήμη και στη γνωστική βάση των κοινωνιών μας. Ο Δημόσιος Τομέας καλύπτει δύο κατηγορίες υλικού:

1. **Έργα στα οποία έχει εκπνεύσει η προστασία πνευματικών δικαιωμάτων.** Στο μεγαλύτερο τμήμα της Ευρώπης τα πνευματικά δικαιώματα σε ένα έργο διαρκούν για 70 χρόνια μετά τον θάνατο του μακροβιότερου ζώντος δημιουργού. Αν μια εταιρεία κατέχει τα πνευματικά δικαιώματα, τότε διαρκούν για 70 χρόνια μετά τη δημοσίευση. Μόλις τελειώσει αυτή η προσωρινή προστασία, όλοι οι νομικοί περιορισμοί παύουν να υπάρχουν. Αυτό σημαίνει ότι σχεδόν κάθε τι που έχει δημοσιευτεί, ζωγραφιστεί, φωτογραφηθεί ή δημοσιευτεί κάπου στον κόσμο πριν τον 20^ο αιώνα είναι εκτός πνευματικών δικαιωμάτων και μέσα στον Δημόσιο Τομέα.
2. **Η ουσιώδης λαϊκή πληροφορία που δεν καλύπτεται από πνευματικά δικαιώματα.** Όσα έργα δεν είναι πρωτότυπα, δεν προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα. Ιδέες και γεγονότα δεν καλύπτονται από πνευματικά δικαιώματα, ενώ η έκφρασή τους καλύπτεται. Νόμοι, δικαστικές και διοικητικές αποφάσεις εξαιρούνται από αυτή την προστασία. Αυτή η ουσιώδης λαϊκή πληροφορία θεωρείται πολύ σημαντική για τη λειτουργία των κοινωνιών μας, ώστε να επιβαρύνεται με νομικούς περιορισμούς κάθε φύσης, ακόμα και για περιορισμένη χρονική περίοδο.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι δίπλα στον Δημόσιο Τομέα, όπως περιγράφεται πιο πάνω, υπάρχουν ορισμένοι άλλοι περιορισμοί και εξαιρέσεις που μειώνουν τους νομικούς περιορισμούς και εξασφαλίζουν ικανοποιητική πρόσβαση στην κοινή μας γνώση και πολιτισμό. Αυτές οι εξαιρέσεις εξασφαλίζουν ότι τα πνευματικά δικαιώματα που απονέμονται στους δημιουργούς, δεν εμποδίζουν συγκεκριμένες αξιώσεις της κοινωνίας. Εξασφαλίζουν πρόσβαση, επιτρέπουν τη λειτουργία σημαντικών κοινωνικών θεσμών και προβλέπουν την κοινωνική συμμετοχή ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Γιατί είναι σημαντικός ο Δημόσιος Τομέας;

Ο Δημόσιος Τομέας είναι η πρώτη ύλη από την οποία παράγουμε νέα γνώση και δημιουργούμε νέα έργα πολιτισμού. Η ύπαρξη υγιούς και ευδόκиму Δημοσίου Τομέα είναι ουσιώδης για την κοινωνική και οικονομική ευημερία της κοινωνίας.

Αρκετή από την παγκόσμια γνώση – η Εγκυκλοπαίδεια του Ντιντερό, οι πίνακες του Λεονάρντο ντα Βίντσι, οι Νόμοι της Κίνησης του Ισαάκ Νεύτωνα – βρίσκεται στον Δημόσιο Τομέα. Η κοινωνία σταθερά επαναχρησιμοποιεί, επανερμηνεύει και αναπαράγει υλικό του Δημοσίου Τομέα και έτσι αναπτύσσει νέες ιδέες και δημιουργεί νέα έργα. Νέες θεωρίες, εφευρέσεις, έργα πολιτισμού και τα συναφή οφείλονται στη γνώση και στη δημιουργικότητα των προηγούμενων αιώνων.

Ο Δημόσιος Τομέας στην ψηφιακή εποχή

Το διαδίκτυο δίνει πρόσβαση στο ψηφιοποιημένο τμήμα αυτής της γνώσης και δημιουργικότητας σε κλίμακα που ήταν αδύνατη πριν. Είναι ο οδηγός για μαζικές προσπάθειες ψηφιοποίησης, οι οποίες θα αλλάξουν εκ θεμελίων τον ρόλο των ιδρυμάτων πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς. Η ψηφιοποίηση αναλογικών συλλογών δημιουργεί νέες ευκαιρίες για κοινή και δημιουργική επαναχρησιμοποίηση, εξουσιοδοτώντας τους ανθρώπους να εξερευνηθούν και να ανταποκριθούν στην κοινή μας κληρονομιά με νέους τρόπους, τους οποίους η νομοθεσία μας πρέπει να προφθάσει. Επίσης έχει φέρει τα πνευματικά δικαιώματα στο κέντρο της προσοχής των κατόχων της πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς μας. Οι οργανισμοί μνήμης για γενεές είχαν το δημόσιο καθήκον να φροντίσουν για τη διατήρηση της κληρονομιάς για το σύνολο των πολιτών και να την κάνουν προσβάσιμη σε όλους. Και οι δύο αυτές λειτουργίες διεξάγονται σε βάρος των πολιτών – δηλαδή των φορολογουμένων.

Έχοντας την ευθύνη της συντήρησης της κοινής μας γνώσης και πολιτισμού, οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί μνήμης πρέπει να αναλάβουν οι ίδιοι έναν ειδικό ρόλο στον αποτελεσματικό χαρακτηρισμό και συντήρηση έργων του Δημοσίου Τομέα. Ως μέρος αυτού του ρόλου, χρειάζονται να εξασφαλίσουν ότι έργα στον Δημόσιο Τομέα είναι προσβάσιμα σε ολόκληρη την κοινωνία, καθιστώντας τα όσο το δυνατόν πιο ευρέως προσβάσιμα. Είναι σημαντικό για τους οργανισμούς μνήμης να αναγνωρίσουν ότι, ως θεματοφύλακες του κοινού μας πολιτισμού και της γνώσης, διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο, δίνοντας τη δυνατότητα στη δημιουργικότητα των πολιτών και παρέχοντας τις πρώτες ύλες για τον σύγχρονο πολιτισμό, επιστήμη, καινοτομία και οικονομική ανάπτυξη.

Ταυτόχρονα, η μεταμόρφωση από θεματοφύλακες των αναλογικών συλλογών σε παρόχους ψηφιακών υπηρεσιών θέτει τρομερές προκλήσεις για τους οργανισμούς αυτούς. Η δημιουργία και διατήρηση ψηφιακών συλλογών είναι ακριβή. Ο τομέας πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να έχει έλλειψη από πόρους για τη νέα αυτή ευθύνη. Οι κυβερνητικοί χορηγοί μπορούν να ενθαρρύνουν ή να απαιτούν από τους οργανισμούς να δημιουργούν κέρδος με αδειοδότηση περιεχομένου σε ευρεία κλίμακα εμπορικών χρηστών.

Οι συμπράξεις Δημοσίου – Ιδιωτικού Τομέα έχουν γίνει μια επιλογή χρηματοδότησης μεγάλης κλίμακας προσπαθειών ψηφιοποίησης. Εμπορικοί συγκεντρωτές περιεχομένου πληρώνουν για την ψηφιοποίηση με αντάλλαγμα την προνομιακή πρόσβαση στις ψηφιοποιημένες συλλογές. Αυτές οι δραστηριότητες φαίνονται ως η αιτία στην προσπάθεια να ασκηθεί όσο το δυνατόν περισσότερος έλεγχος στις ψηφιακές αναπαραγωγές έργων του Δημοσίου Τομέα. Οι οργανισμοί απαιτούν αποκλειστικά δικαιώματα στις ψηφιοποιημένες εκδόσεις έργων του Δημοσίου Τομέα και εισέρχονται σε αποκλειστικές σχέσεις με εμπορικούς συνεργάτες που εμποδίζουν την ελεύθερη πρόσβαση.

Όταν αυτή η αποκλειστικότητα κλειδώνει το ψηφιακό περιεχόμενο και παρεμποδίζει την πρόσβαση και επαναχρησιμοποίηση από εκπαιδευτικούς, καινοτόμους και πολίτες, οι οργανισμοί μνήμης μπορούν να διακινδυνεύουν τη βασική αποστολή τους και να υπονομεύουν τις σχέσεις τους με τους χρήστες τους. Έργα που ανήκουν στον Δημόσιο Τομέα σε αναλογική μορφή πρέπει να παραμένουν ελεύθερα διαθέσιμα σε ψηφιακή μορφή και η ψηφιοποίηση τέτοιων έργων πρέπει να οδηγεί σε αυξημένη πρόσβαση από το κοινό, αντί για νέους περιορισμούς. Για να παραμένουν σχετικοί με την ψηφιακή εποχή, οι οργανισμοί πολιτιστικής και επιστημονικής κληρονομιάς πρέπει να πασχίζουν να αυξάνουν την πρόσβαση στην κοινή μας γνώση και πολιτισμό, παραμένοντας τα βασικά σημεία πρόσβασης στα έργα που έχουν στις συλλογές τους. Μπορούν να αναπτυχθούν υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας γύρω από το περιεχόμενο, χωρίς την ανάγκη αξίωσης αποκλειστικών δικαιωμάτων πάνω στα έργα που βρίσκονται στον Δημόσιο Τομέα σε αναλογική μορφή.

Τελικά, σε επίπεδο πολιτικό και διαμόρφωσης πολιτικής, είναι προς το συμφέρον της κοινωνίας να ψηφιοποιούνται η γνώση και η πληροφορία του Δημοσίου Τομέα. Αφού ψηφιοποιηθούν, πρέπει να διατίθενται ελεύθερα σε δημιουργική επιχειρηματικότητα, καινοτόμους έρευνας και ανάπτυξης και τεχνικούς επιχειρηματίες για να τα χρησιμοποιήσουν ως βάση δημιουργίας ιδεών και εφαρμογών, τις οποίες ακόμα οραματίζονται.

Στόχος του παρόντος Καταστατικού Χάρτου είναι να δώσει σαφές μήνυμα στους παρόχους περιεχομένου, στους διαμορφωτές πολιτικής και στο κοινό ότι η Europeana και το Ίδρυμα Europeana πιστεύουν και επιθυμούν να ενδυναμώσουν την αντίληψη για τον Δημόσιο Τομέα στον ψηφιοποιημένο κόσμο. Για να επιτευχθεί αυτό, χρειαζόμαστε τη ρωμαλέα και ανανεωμένη κατανόηση της φύσης αυτού του σημαντικού πόρου.

Αν επιθυμείτε να απαντήσετε στο θέμα του Καταστατικού Χάρτη της Europeana για τον Δημόσιο Τομέα, παρακαλείσθε να επικοινωνήσετε στο info@europeana.eu

Εικόνες εξωφύλλου: Butterflies/Frogs, Kickvorschen, Maria Sibylla Merian, 1719, Memory of the Netherlands; Comentaros al Apocalipsis, Beato de Liébana, 1047, National Library of Spain; Epitoma Rerum Hungaricarum, Petrus Ransanus, 1490-92, National Széchényi Library; Charles Darwin, Karl Klietsch, Austrian National Library; Abrus en Sloanea, Henriëtte Schilthuis, Industrieschool voor Vrouwelijke Jeugd, 1885, Memory of the Netherlands; Abel Tasman's Travel Journal, 1642, Nationaal Archief, The Netherlands